

Næringsminister Cecilie Myrseth
Klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen

Kopi: Finansminister Jens Stoltenberg

03.03.2025

Innspill til statsbudsjettet 2026: Styrke og akselerere grønn omstilling blant små og mellomstore bedrifter

Arbeiderpartiets arbeidsprogram for inneværende periode slår fast at det grønne skiftet endrer rammebetingelsene for hele det norske næringslivet, og understreker nødvendigheten av en rask og vellykket overgang til et bærekraftig næringsliv. Nærings- og fiskeridepartementets overordnede mål for 2025 er «størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi, noe som innebærer at all næringsvirksomhet må være sosial, miljømessig og økonomisk bærekraftig, og ikke gå utover jordens tåleevne.» Miljøfyrtårn støtter målsettingen.

I dette innspillet foreslår vi tre tiltak for Nærings- og fiskeridepartementets og Klima- og miljødepartementets budsjettproposisjoner. Tiltakene vil legge til rette for at små og mellomstore bedrifter (SMBer) bedre kan bidra til den ønskede utviklingen.

PROBLEMBESKRIVELSE

Norsk næringsliv møter stadig høyere krav og forventninger til bærekraft. To viktige drivere er miljøkrav i offentlige anskaffelser og reguleringer under EUs grønne giv. Ulike aktører i offentlig og privat sektor stiller ulike krav til miljøhensyn og dokumentasjon.

SMBenes deltakelse i det grønne skiftet er en forutsetning for å nå klima- og naturmålene og for fortsatt verdiskaping og konkurranseevne. Til sammen skaper landets SMBer over halvparten av arbeidsplassene i norsk næringsliv. Nå sakker de akterut i den grønne omstillingen.¹ Tidspress, ressursbruk, kompleksitet og manglende lønnsomhet oppgis som sentrale barrierer.² Fragmenterte krav og forventninger i kombinasjon med uforutsigbar regelverksutvikling forsterker utfordringene. Reguleringer for bærekraft i næringslivet er nødvendig, men det næringspolitiske virkemiddelapparatet bør legge bedre til rette for SMBers omstilling til det sirkulære lavutslippssamfunnet.

OM STIFTELSEN MILJØFYRTÅRN

Miljøfyrtårn er en ideell stiftelse. Vårt samfunnsoppdrag er å gi kraft og retning til bærekraftig omstilling. Miljøfyrtårn ble stiftet av LO, NHO, Virke, SMB-Norge, Innovasjon Norge, KS og et antall fylkeskommuner og kommuner i 2003 for å dekke små og mellomstore virksomheters behov for en praktisk innrettet ordning for systematisk miljøforbedring.

¹ Se Sparebank1s Bærekraftsbarometer 2023 og 2024.

² Bakos et al, 2020; Lisi et al, 2023

Med over 11 000 gyldige sertifikater er Miljøfyrtårn-standardene i dag Norges mest brukte standard for tredjepartssertifisert miljøledelse. Standarden er offisielt anerkjent av EU.³ En miljøsertifisert virksomhet skal vurdere hva som er dens vesentlige miljøpåvirkning, definere mål og iverksette tiltak innen vesentlige tema. Den skal måle effekt, evaluere og justere kursen. Den samme modellen ligger til grunn for EUs direktiv for bærekraftsrapportering.

Stiftelsen Miljøfyrtårn tilbyr også verktøy for bærekraftsstyring og -rapportering. Med det nye bærekraftsverktøyet LUMA tar Miljøfyrtårn rollen som SMBenes bærekraftsavdeling. LUMA foreslår treffsikre mål og tiltak innen utvalgte bransjer og genererer en bærekraftsrapport som vil være i tråd med EUs frivillige SMB-standard for bærekraftsrapportering.

FORSLAG TIL TILTAK

Tiltakene i dette forslaget vil øke tempoet på og relevansen av SMBers omstillingsarbeid. Omstillingsdyktige bedrifter som kan dokumentere bærekraftseffekt, vil ha styrket konkurransevne også på det europeiske markedet.

1. NFD. Kap 2421, post 50 Innovasjon Norge: Innretning for støtte til miljøsertifisering for mikroforetak og små foretak.

Små bedrifter opplever usikkerhet om hva som forventes av dem i det grønne skiftet. De møter fragmenterte miljøkrav, og mange er usikre på hva de bør gjøre. God miljøstyring er et effektivt virkemiddel i møte med disse utfordringene.

Sertifisert miljøledelse hjelper bedriften i gang med omstillingen og sørger for kontinuerlig forbedring over tid. En bedrift som arbeider systematisk for å forbedre miljøavtrykket der det gir mest effekt, er bedre rustet til å svare ut ulike miljøkrav fra markedet. Miljøsertifiserte virksomheter har rutiner for dokumentasjon av miljøavtrykk og forbedringsarbeid. Miljøstyring gir også betydelige kostnadsbesparelser for mange bedrifter.

For de minste bedriftene kan en investering av arbeidstid og ca. 30 000 kroner i miljøsertifisering være utfordrende når inntjeningen er langsiktig og markedene urolige. En støtteordning for tredjepartssertifisert miljøledelse for de minste bedriftene, vil hjelpe flere i gang med systematisk endring. Flere banker, næringshager og kommuner har opprettet lokale støtteordninger for miljøsertifisering fordi det skaper et mer robust lokalt næringsliv.

Innovasjon Norge skal fremme bærekraft og næringslivets rolle i det grønne skiftet, og vil være en naturlig og effektiv kanal for en slik støtteordning.

Vår anbefaling, støttes av LO, SMB Norge og Næringshagene i Norge:

Gi Innovasjon Norge i oppdrag å utarbeide en innretning for støtte til mikroforetak og små bedrifter, definert i regnskapslovens §1-5, som kan dokumentere at de har innført tredjepartssertifisert miljøledelse. Målet med ordningen skal være å fremme bærekraftig næringsutvikling blant mikroforetak og små bedrifter i hele landet.

³ Se Regjeringen.no, 2018: Annerkjennelse av Miljøfyrtårn i henhold til EMAS artikkel 45

Vi foreslår en tilskuddsordning på totalt 40 millioner kroner. Med et tilskudd på 15 000 kroner, som dekker inntil 50 % av førstegangssertifisering, vil 40 millioner kroner nå over 2600 små bedrifter. En støtteordning kan eventuelt ta form som skattefradrag.

2. NFD. Kap. 904: Brønnøysundregistrene Standardisering og automatisering av SMBers bærekraftsrapportering.

EUs grønne giv medfører en administrativ byrde også på mindre foretak. Arbeiderpartiets arbeidsprogram for inneværende periode legger stor vekt på forenkling. Et av tiltakene er at «Arbeiderpartiet vil gjøre miljørapportering lettere for norske bedrifter».

Standardisering og digitalisering er sentrale virkemidler for forenkling. Store selskap er nå pålagt bærekraftsrapportering i henhold til en fastlagt standard.⁴ I 2025 vil Europakommisjonen også vedta en forenklet SMB rapporteringsstandard for foretak som ikke omfattes direkte av CSRD.⁵

Formålet med den frivillige standarden (VSME) er å motvirke u håndterbare administrative byrder på SMBer som følge av ulike spørreskjema om bærekraftsinformasjon fra store foretak og finansinstitusjoner.⁶ Europakommisjonen har foreslått forenklinger i regelverket for bærekraftsrapportering. Forretningsforbindelser som bank, forsikring og investorer vil likevel behøve bærekraftsinformasjon fra SMBer til egne risikovurderinger.

Den frivillige standardens nytteverdi avhenger av at den etterspørres. Myndighetsapparatet kan ha stor innvirkning på hvilken bærekraftsinformasjon finanssektoren og store foretak etterspør fra SMBer.

Innhenting og registrering av data er tidkrevende, og tar ressurser bort fra produktivt arbeid i bedriftene. Automatisk utveksling av bærekraftsinformasjon vil være svært forenkling og effektiviserende for alle deler av næringslivet.

Våre anbefalinger:

Legge til rette for standardisering av SMBers bærekraftsrapportering. Herunder

- i. anmode finansforetak, store selskap og andre som behøver bærekraftsinformasjon fra SMBer om å benytte EUs frivillige SMB-standard VSME, og*
- ii. gi Brønnøysundregistrene i oppdrag å forenkle SMBers bærekraftsrapportering ved å legge til rette for utveksling av bærekraftsinformasjon og å opprette rapporteringsløsning for SMBer i henhold til EUs frivillige SMB-standard VSME.*

3. NFD og KLD kap 1420 / post 77: Støtte til innovasjonsarbeid i ideelle aktører, herunder Stiftelsen Miljøfyrtårn

Utfordringene over avdekker et stort behov for praktiske verktøy for grønn omstilling, tilpasset bedriftens størrelse, ressurser og kompetanse. Miljøfyrtårns bærekraftsverktøy LUMA tar

⁴ European Sustainability Reporting Standard (ESRS) for store selskaper.

⁵ Voluntary Sustainability Reporting Standard for Small and Medium Sized Enterprises (VSME)

⁶ VSME standard, desember 2024, para 1.

sikte på å være nettopp dette. Med over 20 års erfaring sitter Miljøfyrtårn med unik data om effektfulle tiltak. I 2025 begynner vi utviklingsarbeidet med å ta i bruk kunstig intelligens for å gi skreddersydde forslag til bærekraftige løsninger for bedriften.

Miljøfyrtårn-standarder utvikles kontinuerlig. Jevnlig oppdatering av sertifiseringskriteriene i tett samarbeid med bransjeaktører, akademia og standardens målgrupper, er nødvendig for å sikre relevans og god miljøeffekt i omgivelser i rask og stor endring.

Miljøfyrtårn drifter nærmest utelukkende på lisensinntekter, og har per mars 2025 ikke mottatt offentlig støtte. Med ekstern støtte kan Stiftelsen Miljøfyrtårn ytterligere og raskere forenkle og forbedre SMBers omstillingsarbeid.

KLDs budsjettproposisjon for 2025, kap. 1420 post 77, anerkjenner at «ombruk, miljømerking og standarder for miljøledelse, produkter og tjenester er viktige verktøy i en forebyggende miljøpolitikk» og øremerker tilskudd til Miljømerking Norge og Standard Norge. Vi stiller oss spørrende til at øremerkingen gjelder én av tre offentlig anerkjente standarder for miljøledelse da dette kan oppfattes som konkurransevridende. Stiftelsen Miljøfyrtårn har tatt dette opp med departementet og fått til svar at stiftelsen er for kommersiell til å motta tilskudd. Dette forundrer oss da Miljøfyrtårn ikke opererer mer kommersielt enn tilskuddsmottakerne under nevnte post. KLDs budsjettproposisjon slår fast at «det pågår et arbeid med å vurdere om ordningen skal gjøres søkbar fra og med 2026.»

Som en ikke-kommersiell aktør kvalifiserer Miljøfyrtårn ikke til støtte fra Innovasjon Norge. Dersom Innovasjon Norge fikk mandat til å støtte ideelle aktører, vil det åpne for kraftfull innovasjon og eksport av våre og andre ideelle aktørers løsninger. Miljøfyrtårn opplever internasjonal interesse for både sertifiseringsstandarder og bærekraftsverktøyet LUMA.

Våre anbefalinger:

- i. Åpne kap. 1420 / post 77 (KLD) for ideelle aktører som oppfyller kriterier for måloppnåelse.*
- ii. Åpne for at Innovasjon Norge kan gi tilskudd til innovasjonsarbeid hos ideelle aktører.*
- iii. Støtte Stiftelsen Miljøfyrtårn med 10 millioner kroner for utvikling av bærekraftsverktøy for små og mellomstore bedrifter.*

Vi utdyper gjerne forslagene, og håper departementene finner de foreslåtte tiltakene konstruktive i arbeidet for grønn konkurransekraft.

Med vennlig hilsen

Ann-Kristin Ytreberg

Administrerende direktør
Stiftelsen Miljøfyrtårn

Øygunn Sundsbø Brynildsen

Leder samfunnskontakt
Stiftelsen Miljøfyrtårn